

Pojem

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1993](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1993](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 31. 1. 1993
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 31. 1. 1993

Pojem

Trojúhelník jako geometrický útvar nemůže být ustaven (konstituován) bez pomoci pojmů, ale je od nich zásadně odlišný a odlišitelný: trojúhelník má tři strany a tři úhly, můžete v něm najít resp. sestrojit jeho těžiště nebo středy kružnic (jedna jej opisuje, druhá mu je vepsána), atd. Nic takového nemůžete říci o pojmu trojúhelníka: ten nemá ani strany, ani úhly, nemá žádnou plochu atd. Můžeme vůbec něco o tomto pojmu říci? Jistě, něco ano. A je to něco, co není možno nahlédnout na samotných trojúhelnících (a to navzdory tomu, že byly v mysli sestrojeny pomocí pojmů), ale vždycky se musíte vrátit od obrazců (byť pouze myšlených) k pojmům, chcete-li si některé vztahy a okolnosti ujasnit. Tak např. chcete-li srovnat tři typy trojúhelníka, tzv. obecný, rovnoramenný a rovnostranný, nemůžete to po některých stránkách provést prostým náhledem obrazců samotných, nýbrž musíte přejít z roviny geometrie na rovinu pojmovou. Jen v rovině pojmové si můžete ujasnit, že pojem rovnoramenného trojúhelníka je obecnější (rozsahem širší) než pojem rovnostranného trojúhelníka, takže tento druhý je vlastně v prvním zahrnut jako zvláštní případ. A podobně sám je takovým zvláštním případem zase ve vztahu k pojmu trojúhelníka obecného a je tedy zase v něm obsažen či zahrnut. Rovina obecnosti tudíž nemůže být žádným způsobem nahlédnuta na základě rozpoznávání jakýchkoliv souvislostí mezi samotnými geometrickými obrazci, ale pouze když od obrazců přejdeme k jejich pojmům (bez nichž by ovšem nebylo možno ony obrazce ani v mysli sestrojit). To je důvodem pro přísné rozlišování mezi pojmem na jedné straně a jeho tzv. intencionálním předmětem na straně druhé. (Viz Husserl v navázání na Brentana a vlastně i na Bolzana.)

(Berlín, 930131–3)